

**ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ
ДЕПАРТАМЕНТУ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ З ОРГАНАМИ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ
У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ**

***І. Ю. Семенченко**, аспірант кафедри
оперативно-розшукової діяльності ОДУВС, підполковник поліції*

Одержання неправомірної вигоди службовою особою є одним з найбільш розповсюджених проявів корупції, яка сьогодні пронизує усі сфери життєдіяльності українського суспільства і становить безпосередню загрозу національній безпеці, зумовлює низьку інвестиційну привабливість країни, гальмує розвиток економіки. Саме корупція та її наслідки є головними чинниками формування суспільної думки про декларативність проголошення України соціальною, правовою державою та викликає ланцюгову реакцію правового нігілізму серед різних верств населення, який тягне за собою вкрай шкідливі наслідки. З цих причин дослідження питань боротьби з корупцією, а зокрема з одержанням неправомірної вигоди службовою особою, мають стати одним із стратегічних напрямів наукового забезпечення стабілізації політичної, економічної та соціальної обстановки в Україні.

Висока технічна оснащеність злочинних угруповань, наявність у них власної розвідки та контррозвідки, володіння ними сучасними формами й методами протидії правоохоронним і судовим органам ускладнює, а іноді робить неможливим виявлення ознак вчинюваних ними зло чинів лише кримінально-процесуальними та криміналістичними засобами. У зв'язку з цим особливого значення набуває взаємодія оперативних підрозділів Департаменту стратегічних розслідувань (далі – ДСР) з органами досудового розслідування під час протидії кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Аналіз фахової та спеціальної літератури свідчить про те, що на теоретичному рівні питання щодо змісту, форм та напрямків взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції України (далі – НПУ) з органами досудового розслідування під час протидії кримінальним правопорушенням розглядали у різних видах наукових публікаціях вчені у сфері оперативно-розшукової діяльності. Серед них слід виділити О.М. Бандурку, О. Ф. Долженкова, В. П. Захарова, І. П. Козаченка, В. Л. Регульського, М.Б. Саакяна, В.Є. Тарасенка, В. В. Шендрика та інших. Однак в їхніх працях не були детально досліджені питання щодо взаємодії оперативних підрозділів ДСР з органами досудового розслідування під час протидії кримінальним правопо-

рушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Вважаємо за необхідне з'ясувати дефініцію поняття «взаємодія» та навести похідне від нього визначення – взаємодія оперативних підрозділів ДСР з органами досудового розслідування під час протидії кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Сучасна філософія визначає взаємодію як філософську категорію, що відображає різновид взаємозв'язку – обопільний вплив різних об'єктів одне на одного та наслідки і зміни, спричинені таким впливом. Взаємодія визначає існування і структурне формування будь-якої системи, її поєднання з іншими тілами в систему більшого порядку. У зв'язку з цим є очевидним те значення, якого набуває взаємодія підрозділів НПУ. Їхня взаємозалежна діяльність дозволяє уникнути ускладнення криміногенної ситуації на найвищому загальнодержавному рівні.

Далі слід навести судження окремих вітчизняних вчених у сфері ОРД з приводу визначення поняття «взаємодія». О. М. Бандурки зазначив, що взаємодія це комплекс спільних або узгоджених за часом і місцем дій кількох оперативних підрозділів щодо вирішення певних завдань у боротьбі зі злочинністю спільними зусиллями.

І. П. Козаченко та В. Л. Регульський вважають, що взаємодія – це своєрідна модель комплексного здійснення оперативно-розшукових та інших правоохоронних заходів, які здійснюються з урахуванням відповідних умов оперативної ситуації.

В.П.Захаров вважає, що під взаємодією слід розуміти засновану на законах, узгоджену за метою, місцем і часом сумісну діяльність, що спрямована на інтеграцію зусиль, ефективне та комплексне використання сил, засобів і методів оперативних підрозділів.

В процесі дослідження проблем запобігання злочинів оперативними підрозділами НПУ В. В. Шендрик констатує, що превентивна взаємодія оперативних підрозділів з іншими суб'єктами запобігання (попередження) злочинів – це завчасно погоджена за часом, місцем, необхідними ресурсами (матеріальними і технічними), виконавцями та об'єктами попереджувального впливу спільна діяльність означених суб'єктів з метою профілактики, запобігання та припинення злочинів, які готуються, і замаху на них та класифікацію суб'єктів її здійснення.

Вважаємо за доцільне запропонувати власне формулювання поняття «взаємодія оперативних підрозділів ДСР з органами досудового розслідування під час протидії кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. З нашої точки зору, це заснована на законних та підзаконних актах спільна діяльність суб'єктів взаємодії у вигляді надання допомоги фізичного, матеріального чи нематеріального (інтелектуального) характеру з метою виконання загальних та конкретних завдань (доручень), що виникають в ході розслідування кримінального провадження.

Визначивши зміст термінів, якими ми будемо оперувати надалі, слід приділити увагу особливостям та порядку взаємодії оперативних підрозділів ДСР з органами досудового розслідування відповідно до наказу МВС України від 07.07.2017 р. № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні».

Відповідно до п.1 розділу III зазначеного наказу при веденні оперативним підрозділом оперативно-розшукової справи (далі - ОРС) щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину, підслідного слідчим органів досудового розслідування Національної поліції України, керівник оперативного підрозділу письмово звертається до керівника органу досудового розслідування про закріплення за цією ОРС слідчого для забезпечення методичного супроводження її реалізації та надання практичної допомоги оперативному підрозділу.

Керівник оперативного підрозділу з дотриманням режиму секретності надає слідчому необхідні матеріали ОРС для вивчення та надання у разі потреби рекомендацій щодо фіксації додаткових фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, які засвідчують наявність в їх діях ознак злочину. Надалі Матеріали ОРС можуть розглядатися під час оперативної наради за участю керівників оперативного підрозділу, органу досудового розслідування та працівників, які брали участь у їх підготовці, для визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР. Одночасно розробляється план заходів з реалізації матеріалів ОРС, який затверджується керівниками органу досудового розслідування та оперативного підрозділу.

У разі виявлення під час проведення оперативно-розшукових заходів ознак кримінального правопорушення керівник оперативного підрозділу невідкладно направляє зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, до відповідного органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування в порядку, передбаченому КПК України (пункти 2–4 розділу III наказу МВС України від 07.07.2017 р. № 575).

Відповідно до п. 1 розділу XII вищезазначеного наказу досудове розслідування злочинів у сфері господарської та службової діяльності здійснюється спеціалізованими підрозділами слідчих управлінь ГУНП та слідчими територіальних органів, підрозділів поліції, які спеціалізуються на розслідуванні злочинів зазначеної категорії, після визначення прокурорами відповідного рівня за слідчим управлінням ГУНП юрисдикції місця вчинення таких злочинів.

Матеріали оперативного підрозділу, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння у сфері господарської та службової діяльності окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, що направляються до органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування, повинні містити відомості про проведену роботу із

забезпечення відшкодування завданої шкоди, у тому числі вжиті заходи з розшуку майна і коштів, на які може бути накладено арешт, та про їх місцезнаходження.

Водночас відповідно до п.3 розділу XII Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні начальник слідчого управління ГУНП:

1) вивчає кримінальні провадження про кримінальні правопорушення у сфері господарської чи службової діяльності, в яких не встановлено осіб, що їх учинили, забезпечує виконання слідчим всіх необхідних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на їх встановлення;

2) щомісяця під час здачі звітів про роботу органу досудового розслідування надає до слідчого управління ГУНП для вивчення кримінальні провадження про кримінальні правопорушення вказаної категорії, відомості про які внесено до ЄРДР у звітному періоді та за якими не повідомлено про підозру, за результатами вивчення зазначених кримінальних проваджень начальником слідчого управління ГУНП надаються письмові вказівки та забезпечується контроль за їх виконанням.

Аналіз сучасних форм взаємодії оперативних підрозділів ДСР з органами досудового розслідування під час протидії злочинам у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг у рамках кримінального процесуального законодавства свідчить, що особливістю теперішньої взаємодії є домінуюча роль слідчого та незалежність і самостійність оперативних працівників під час протидії злочинам.

Але незважаючи на це необхідно і в подальшому удосконалювати існуючі форми взаємодії, а саме: процесуальні: 1) сприяння слідчому при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій (далі – СРД); 2) виконання доручень слідчого про проведення СРД та негласних слідчих (розшукових) дій; 3) взаємодія під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження; 4) взаємодія по зупиненому кримінальному провадженню;

організаційні (не процесуальні): 1) взаємний обмін інформацією; 2) інформування про отримані відомості в односторонньому порядку; 3) спільний аналіз отриманої інформації; 4) планування СРД та оперативно-розшукових заходів; 5) взаємодія під час реалізації матеріалів ОРД; 6) спільна робота в складі слідчо-оперативної групи; 7) проведення спільних службових нарад з актуальних проблем взаємодії; 8) обговорення результатів спільних дій; 9) підведення підсумків з метою усунення недоліків та підвищення ефективності здійснення взаємодії у майбутньому, тощо.

Таким чином, однією з умов успішного розкриття й розслідування кримінальних правопорушень є тісна взаємодія між слідчим і працівниками оперативних підрозділів. Від ступеня ефективності такої взаємодії, узгодженості дій зазначених суб'єктів залежить успішне вирішення спільних завдань правоохоронних органів із виявлення, розкриття й розслідування злочинів та

кримінальних проступків у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI: за станом на 22.12.2017 р. – К.: Алерта, 2017. – 304 с.
2. Негласні слідчі (розшукові) дії: курс лекцій / Д.Й. Никифорчук, С.І. Ніколаюк, О.І. Козаченко та ін. / За заг. ред. Никифорчука Д.Й. – К.: НАВС, 2012. – 138 с.
3. Оперативно-розшукова діяльність: [підручник] / О.М. Бандурка. – Х.: Вид-во Національного ун-ту внутр. справ, 2002. – 336 с.
4. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні: навчальний посібник / В.В. Аброськін, С.В. Албул, С.О. Єгоров, Є.В. Поляков, І.Л. Формальчук, Т.Г. Щурат; За заг. ред. В.В. Аброськіна. – Одеса: ОДУВС, 2020. – 290 с. (Серія: Теорія і практика ОРД).
5. Про Національну поліцію [Електронний ресурс]: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
6. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс]: закон України від 18. 02. 1992 р. № 2135-XII із змін., внес. згідно із Законами України: – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
7. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України від 07.07.2017 р. № 575.
8. Про затвердження Інструкції з організації діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України: наказ МВС України від 06.07.2017 р. № 570.
9. Албул С.В. Поняття, елементи та види оперативно-розшукових ситуацій. *Scientific progress: innovations, achievements and prospects: Proceedings of the 8-th International scientific and practical conference (1-3 May, Munich)*. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2023. Pp. 415-419.

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

*Владислав Єгорович Тарасенко,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу та криміналістики
Одеського державного університету внутрішніх справ*

В сучасних умовах в Україні однією з найважливіших завдань є протидія екологічній злочинності, оскільки забруднення довкілля відбивається на здоров'ї людей, зростає кількість генетичних захворювань, при цьому тривалість

життя скорочується. Згідно статті 13 Конституції України земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, що знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського наро-